N Norske
B Billedkunstnere
K

Til Stortingets Familie-
og kulturkomite
(sendt inn via Stortingets nettportal)

Stavanger, 28. september 2026

Supplerende høringsinnspill til behandling av Prop. 41 LS (2025–2026) i Stortingets familie- og kulturkomité

Norske Billedkunstnere (NBK) er en landsdekkende fagorganisasjon for om lag 3 500 profesjonelle billedkunstnere i Norge, fordelt på 20 grunnorganisasjoner. NBK ivaretar billedkunstnernes faglige, ideelle, økonomiske og sosiale rettigheter og interesser.

Det vises til vårt opprinnelige høringssvar av 4. juni 2026 og komiteens muntlige høring. NBK slutter seg til det oppfølgende høringssvaret fra Kunstnernettverket, og støtter videre merknadene i innspillene fra Kopinor, Norwaco og BONO.

De foreslåtte endringene i åndsverkloven vil få omfattende konsekvenser for en allerede sårbar yrkesgruppe. Det visuelle kunstfeltet er blant de minst regulerte i dag, og billedkunstnere står i en særstilling med et betydelig lavere inntektsnivå fra sin kunstneriske virksomhet enn andre kunstnergrupper.

DSM-direktivets artikkel 3 og 4

Departementets forslag til gjennomføring av DSM-direktivets artikkel 3 og 4 (lovforslagets §§ 50 e og f), gir KI-utviklere adgang til å utnytte opphavsrettslig materiale uten krav om forhåndssamtykke eller vederlag. Etter NBKs oppfatning tillegger lovforslaget dermed direktivet en rekkevidde og et formål det aldri var ment å ha.

Da DSM-direktivet ble vedtatt i 2019 eksisterte ikke generativ kunstig intelligens, og direktivet omtaler heller ikke slik teknologi. Bestemmelsene om tekst- og datautvinning (TDM) i artikkel 3 og 4, ble utformet for tradisjonell data- og informasjonsanalyse, der formålet var å gi forskningsmiljøer og andre aktører adgang til å hente ut informasjon fra datakilder de allerede hadde lovlig tilgang til.

Direktivets fortale (punkt 17) begrunner TDM-unntakene med at tradisjonell dataanalyse kun ville medføre minimal skade for rettighetshaverne, nettopp fordi slik informasjonsutvinning ikke griper inn i den ordinære utnyttelsen av verkene. Generativ KI fungerer imidlertid fundamentalt annerledes ved at KI-modellene absorberer, konsumerer og «memorerer» åndsverk for å masseprodusere «nye» utrykk, som konkurrerer direkte i det samme markedet som originalverkene. Å utvide disse unntaksbestemmelsene til å omfatte kommersiell trening av generative KI-modeller, som utnytter verkets uttrykk for å generere innhold i direkte konkurranse med kunstnerne selv, strider således mot direktivets opprinnelige forutsetninger.

Siden forrige høringsrunde har den rettslige og politiske utviklingen i EU gjort det enda tydeligere at kommersiell KI-trening faller utenfor unntakene for tekst- og datautvinning. I den nylig avsagte tyske rettsavgjørelsen fra Landgericht München (31. juli 2026) mellom GEMA og KI-selskapet

Akersgata 7,
0158 Oslo

norskebilledkunstnere.no
+47 23 25 60 30

NO 970 261 354 MVA

Suno, slo retten fast at trening av generative KI-modeller på opphavsrettslig beskytte materiale faller utenfor TDM-unntakets virkeområde, ettersom modellen kan gjenskape treningsdataene.[1]

I avgjørelsen slo retten videre fast at en utvidet bruk av TDM unntakene for kommersielle KI-modeller bryter med forutsetningen i direktivets fortale punkt 17, om at unntaket kun kan påføre rettighetshaverne «minimal skade». Den tyske domstolens avklaring om rekkevidden av TDM-unntaket som grunnlag for kommersiell KI-trening, harmonerer således med synspunktene i Europaparlamentets justiskomités rapport om opphavsrett og kunstig intelligens fra 2025.[2] Rapporten slår tydelig fast at unntakene i artikkel 3 og 4 aldri var ment å hjemle en uregulert kommersiell utnyttelse av åndsverk.

Signalene fra EU har videre blitt forsterket gjennom EU-kommisjonens arbeid med et innspillsnotat (*Call for Evidence*) for en ny europeisk KI-strategi for den kreative og kulturelle sektoren.[3] Dette initiativet må ses i direkte sammenheng med at Kommisjonen, i henhold til DSM-direktivets artikkel 30, nå har igangsatt den formelle evalueringen av selve direktivet. Kommisjonen har allerede varslet at arbeidet vil resultere i et nytt rettslig initiativ.

Kommisjonen slår prinsipielt fast at teknologien skal forsterke den menneskelige og kreative skaperkraften, ikke erstatte den. Kommisjonen stiller videre spørsmål ved hvorvidt opphavsrettslig beskyttet materiale i det hele tatt skal kunne tjene som treningsgrunnlag for kommersielle KI-modeller, uten at det stilles krav om forhåndsklarering og vederlag. Kjernen i EUs pågående revisjonsarbeid er nettopp å utrede de utfordringene generativ KI påfører skaperne, med særskilt fokus på å styrke rettighetshavernes posisjon gjennom reelle ordninger for lisensiering, vederlag og transparens om treningsdata.

Det vil skape en svært uheldig rettstilstand om Stortinget nå vedtar et utdatert regelverk som gir teknologiaktører vederlagsfri adgang til kunstneres verk uten krav om samtykke, samtidig som EU-kommisjonen parallelt arbeider med å stramme inn TDM-unntakene for å sikre opphavernes råderett gjennom krav om lisensiering, innsyn i treningsdata og rettferdig kompensasjon.

Reservasjonsretten (*opt-out*)

Dersom TDM-unntakene i lovforslaget likevel gjennomføres, står reservasjonsretten (opt-out) igjen som den eneste mekanismen som skal sikre opphaverens enerett.

For at en reservasjonsrett (*opt-out*) etter § 50 e skal ha noen verdi, må den være praktisk gjennomførbar for rettighetshaverne. Visuell kunst spres og deles i stort omfang av museer, gallerier, utstillingsbesøkende og privatpersoner på digitale plattformer utenfor kunstnerens

[1] https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/Y-300-Z-BECKRS-B-2026-N-17961?hl=true

[2] Copyright and generative artificial intelligence – opportunities and challenges - https://oeil.europarl.europa.eu/oeil/en/procedure-file?reference=2025/2058(INI)

[3] Targeted initiative for a better copyright enviroment for European creativity and innovation https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/18173-Targeted-initiative-for-a-better-copyright-environment-for-European-creativity-and-innovation_en

kontroll. I denne spredningen fjernes eller overskrives teknisk metadata. Departementets forutsetning om at reservasjon bør skje ved *«maskinlesbare metoder»,* vil i praksis gjøre reservasjonsretten illusorisk for billedkunstnere.

NBK slutter seg til BONOs høringsuttalelse og ber komiteen presisere at en skriftlig reservasjon i vanlig tekst på nettsidene til rettighetshaverne eller deres forvaltningsorganisasjon, er en tilstrekkelig og rettslig gyldig reservasjon.

NBK støtter videre BONOs merknad knyttet til plattformansvaret i § 86. Departementets omtale av parodiregelen i § 86 b må ikke tolkes på en slik måte at det at åpner for en ubegrenset deling av såkalte «memes». Formålet med plattformansvaret (direktivets artikkel 17) er å sikre at rettighetshavere får vederlag når deres verk utnyttes på kommersielle plattformer, og dette ansvaret må gjelde uavkortet for visuelt innhold.

Med vennlig hilsen

Geir Egil Bergjord
Styreleder Norske Billedkunstnere

Akersgata 7,
0158 Oslo

norskebilledkunstnere.no
+47 23 25 60 30

NO 970 261 354 MVA